

Lisätietoa kauhuelokuvasta

Kauhuelokuvan historia on melkein yhtä pitkä kuin elokuvataiteenkin historia. Molemmat saivat alkunsa jo 1800-luvun loppupuolella. Ensimmäisistä kauhuelokuvista monet olivat tummia ja surrealistisia. Mykkäelokuvan kaudella Hollywoodissa ei syntynyt ollenkaan kauhuklassikoita.

Ensimmäisenä kauhuelokuvana voidaan pitää Georges Mélièsin 'Le manoir du diablea', joka esitettiin jouluaattona 1896 Pariisissa. Kaksi minuuttia kestävässä elokuvassa näkyy suuri lepakko, luurankoja, kummituksia ja noitia. Méliès teki varhaisia kauhuelokuvia ja hän käytti elokuvahistorian ensimmäisiä erikoistehosteita.

1900-luvun alussa tehdyt kauhuelokuvat saivat vaikutteita goottilaisista romaaneista. Varsinaisesti kauhuelokuvatermiä alettiin käyttää vasta 1930-luvulla.

Goottilainen perimä, joka elää nykyaikana populaarikulttuurissa yhtä lailla kuin valtakirjallisuudessa, on lähtöisin 1700-luvun jälkipuolen Englannista. Historioitsija Horace Walpolen kauhuromaani *The Castle of Otranto* 1764, synnytti tyylin, jossa nostalgia, fantasia, kauhu ja romanttisen tunneherkkyys yhdistyivät. Walpole päätti muuttaa keskiaikaista yliluonnollisista tapahtumista kertovaa runoelmansa romaaniksi ja tuli näin luoneeksi goottilaisen romaanin.

Jyväskylän yliopiston 'Koppa'-sivulla kerrotaan goottilaisuudesta näin: "Kauhuromantiikka on vanha nimitys 1700-luvun lopun goottilaisten romaanien tyyliin. Siinä ei ole romantiikan optimismia eikä uskoa parempaan ihmiseen. Romantiikan idealismi ja usko subjektiiviseen ihmiseen ovat sille vierasta. Goottiikka ei siis ole romantiikkaa vaan se voidaan nähdä sekä valistuksen että romantiikan varjona.

Sana goottilainen viittaa goottilaisiin kirkkoihin ja niiden keskiaikaiseen henkeen. Goottilaisen kauhun peruselementeissä on "pimeän keskiajan" paluuta: synkkyys, linnat ja tornit, täysikuu, vampyyrit ja keskiyön hetkellä ilmestyvä kummitus. Todellisella keskiajalla ei ole kuitenkaan tekemistä goottilaisuuden kanssa. Tuntemattoman ja pimeän menneisyyden paluu aikana, joka uskoi edistykseen, on nähty ohimenevänä taantumuksena. Myöhemmin tuli selväksi, että goottilaisuudessa on kyse pysyvästä ilmiöstä, joka varjostaa modernia edistystä."

Goottilaiseen *ympäristöön* kuuluvat hautausmaat, synkät metsät, kolkot linnat, hämäret katedraalit, kirottu paikat, suvussa kulkevat kiroukset, aaveet, ihmismielen pimeät puolet, pelko, syyllisyys ja hulluus jne.

Henkilöhahmoina esiintyvät kostonhimoiset roistot, viattomat neidot ja kirouksen valtaamat mielipuolet.

Hirviögalleriaan kuuluvat niin aaveet, mumioid, demonit, vampyyrit, kummitukset, zombit kuin ihmissudetkin.

Susanna Matikainen esittää tutkielmassaan, että kauhuelokuvia ei katsota ainoastaan siksi, että saavutettaisiin kauhun ja inhon elämyksiä, vaan kauhuun liittyy myös humoristinen tai koominen aspekti. Useimmiten katsoja huijaa itseään ja yrittää uskoa mielikuvitukselliset juonenkäänteet ja entistä hurjempien hirviöiden saapumisen tarinaan. Kauhuelokuvaan on muuttunut niin, että ihmiset katsovat kauhuelokuvia lähinnä nauraakseen, ei vain kokeakseen viihdyttäviä inhon ja kauhun elämyksiä.

Taistelu hyvän ja pahan välillä voidaan ajatella kauhuelokuvan kantavaksi teemaksi. Kauhuelokuvalla tyypillistä on, että kauhua herättäviä asioita näytetään suoraan eikä niihin vain viitata. Tällaisia asioita ovat kauhua herättävät ulkomuodot ja kuolemaan sekä demonisuuteen liittyvät symbolit. Monet kauhuelokuvat ovat joutuneet myös sensuurin kohteeksi, sillä monet niistä ovat usein väkivaltaisia, ja raakoja.

Susanna Matikainen jatkaa: "Usein kauhuelokuvissa on kysymys välitilasta, siirtymätilasta, rajavyöhykkeestä; siirtymätiloja voivat olla kuolleen herääminen eloon, ihmisen muuttuminen pedoksi tai joutuminen toisen valtaan. Ollaan siis monessa mielessä rajamailla: tulossa-menossa jostakin-jonnekin, rajoilla ja rajojen ylitse.

Kauhuelokuva antaa kanavan vaikeasti hahmoteltavien, tunteisiin ja tunne-elämään kuuluvien ilmiöiden käsittelyyn ja jäsentelyyn. Sihvonen päätyy tulkintaan, jonka mukaan juuri jonkinlaiset "rajaihmiset" pitävät kauhuelokuvista; kyseessä voivat olla nuoret, jotka ovat lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Monet isät ja äidit eivät uskalla katsoa tai hyväksyä kauhuelokuvien sanomaa, mutta silloin heiltä jää ymmärtämättä teini-ikäisen siirtymäriitti. Elokuvariitillä on tärkeä tehtävä osana teini-ikäisen siirtymisessä aikuisuuteen."

Kauhun genrestä

Elokuvien määrittelemisen tarkoin jonkin genren mukaiseksi voi olla joskus hankalaa ja tarkkojen generajojen vetäminen on melko vaikeaa. Myös kauhuelokuva on muuttunut aikojen saatossa. Yksittäistä kauhuelokuvaa saattaa olla vaikeaa luokitella tiettyyn alagenreen ja monet niistä voidaan sijoittaa useampaan alaluokkaan. Lisäksi useat elokuvat lainaavat aineksia myös muista genreistä.

Kauhuelokuvat voidaan jakaa useisiin alagenreihin juonikuvioidensa, asiasisältönsä tai niissä esiintyvien hirviöiden mukaan. Lisäksi kauhuelokuvat voivat muodostaa tietynlaisia sarjoja, jotka ovat suosittuja hetken ja joihin tehdään lyhyessä ajassa useita elokuvia.

Kauhuelokuvat voidaan jakaa esimerkiksi seitsemään alalajiin:

- Goottilaiset kauhuelokuvat perustuvat klassisiin tarinoihin.
- Yliluonnollisissa ja okkultistisissa elokuvissa sekä kummituselokuvissa henget, kummitukset, noituus ja paholainen sekaantuvat todellisen elämän tapahtumiin.
- Psykologisessa kauhussa käsitellään psyykkisiä tiloja ja psykooseja sekä rikoksia ja sarjamurhaajia.
- Hirviöelokuvissa luonnolliset oliot tai tieteishirviöt aiheuttavat tuhoa.
- Slashereissa joukko nuoria joutuu vainoajan uhreiksi.
- Ruumiskauhussa, splattereissa ja goressa käsitellään ihmisruumiin iljettäviä piirteitä, ja niihin liittyy usein silpomista, sairauksia ja poikkeavaa tai fetisististä käyttäytymistä.
- Äärimmäisen väkivaltaiset elokuvat keskittyvät äärimmäisiin aiheisiin tai tabuihin, kuten väkivaltaan ja kidutukseen.

Dracula

Elokuvien ja kirjallisuuden suosikkiahmo Dracula on varsin voimakas hahmo. Hänen hypnoottinen tuijotuksensa ottaa ihmisen valtaansa ja vetoaa myös eroottisesti naisiin. Stokerin mukaan Draculalla on kahdenkymmenen miehen voimat, kyky liikkua lähes ihmissilmää nopeammin ja kiipeillä seinillä painovoimaa uhmaten. Dracula komentaa lisäksi metsän petoja, kuten susia, ja osaa vaikuttaa säätilaan. Kreivi osaa muuttua lepakoksi, sudeksi tai näiden ja ihmisen risteymiksi. Alkuperäinen Dracula voi — useiden muiden tarinoiden vampyyreistä poiketen — liikkua myös päivällä, mutta on silloin heikompi. Auringonvaloon tuhoutuva vampyyri esiteltiin vasta Nosferatu-elokuvassa. Hahmo kuvataan usein tummana ja hoikkana miehenä, jolla on vahvat aristokraattiset piirteet ja joka suosii pukeutumisessa viittaa tai pitkää takkia ja ainakin 1800-luvulla silinteriä. Lähde: elokuvagenret.wikispaces.com/Kauhuelokuva, Susanna Matikainen: Pro Gradu-tutkielma: Alussa oli pelko ja kauhu – Kauhun viehätystyksestä, kauhuelokuvista ja hirviöistä, koppa.jyu.fi > ... > Kirjallisuuden aikajana > Romantiikka > Englanti, wikipedia
Lisätietoa kauhusta: Fred Botting: *Gothic* (1996) osin Google -kirjana Heta Pyrhönen: "Siniparran pauloissa : Daphne du Maurierin Rebecca masokistisena fantasiana", *Kirjallisuudentutkijain seuran vuosikirja* : 56 (2003).